

به نام خدا

راهنمای ساده و کاربردی نوشته: طرح پژوهشی از عنوان تا اجرا

تألیف:

دکتر شهناز شاهرخی
متخصص پزشکی اجتماعی

فراگیر همدانپور

کارشناس ارشد آموزش سلامت

دکتر حمید شیرخانلو

دکتر فریح افتخاری

با بیشگفتاری از:

دکتر محمد جواد کیان

مدیر عافیت سازمان بهداشت و درمان

و رئیس پژوهشگاه سلامت صنعت نفت

پایگاه وزارت بهداشت

مرکز تحقیقات فوری ارتباط و اقتصاد سلامت

۱۳۹۱ خورشیدی

عنوان و نام پدیدآور:	راهنمای ساده و کاربردی نوشتن طرح پژوهشی از عنوان تا اجرا / مولفین: شهناز شاهرخی - [و دیگران] به سفارش مرکز تحقیقات فناوری ارتباطات و اقتصاد سلامت پژوهشکده سلامت صنعت نفت.
مشخصات نشر:	تهران: میرماه، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری:	۱۰۰ ص: غیر مصور، جدول.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۴۰-۸۷-۵
وضعیت فهرست نویسی:	نییا
یادداشت:	عنوان به انگلیسی: A Simple & Applied Guideline for Writing Research Proposal: from Title to Conduction of the Research
یادداشت:	مؤلفان: شهناز شاهرخی، فرزاد برهمندیور، دکتر حمید شیرخانلو، فرخ افتخار.
موضوع:	طرح پیشنهادی در تحقیق
موضوع:	تحقیق - روش شناسی
شماره افزوده:	شاهرخی، شهناز، ۱۳۹۱ -
شماره افزوده:	کیان، محمدجواد، مقنونی
شماره افزوده:	سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت - پژوهشکده سلامت صنعت نفت، مرکز تحقیقات فناوری ارتباطات و اقتصاد سلامت
رده بندی کنگره:	۱۳۹۱ / ۲ / ۱۸۰ / ۵۵ / ۱۸۰
رده بندی دیویی:	۰۰۱/۲۲
شماره کتابشناسی ملی:	۳۰۹۱۶۰۱

راهنمای ساده و کاربردی نوشتن طرح پژوهشی از عنوان تا اجرا

تألیف: دکتر شهناز شاهرخی، فرزاد برهمندیور، دکتر حمید شیرخانلو، دکتر فرخ افتخار

با پیشگفتاری از: دکتر محمدجواد کیان

ناشر: انتشارات میرماه (تلفن: ۲۷۷۳۳۹۰-۱-۲)

حروفچینی و صفحه آرای: مهدیه ناظم زاده

لیتوگرافی و چاپ: قائم چاپ جوربد

صحافی: عطف

نوبت و سال انتشار: اول / ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

مرکز انحصاری فروش: انتشارات اندیشه رفیع (۶۸۷۱۴۱۲)

ISBN: 978-600-6040-87-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۴۰-۸۷-۵

تمام حقوق اثر برای پژوهشکده سلامت صنعت نفت محفوظ است.

شمارگان حاضر از سوی پژوهشکده سلامت صنعت نفت به پژوهشگران ارجمند تقدیم می شود.

پژوهشکده سلامت صنعت نفت - مرکز تحقیقات فناوری ارتباطات و اقتصاد سلامت

تهران - خیابان حافظ - خیابان سرهنگ سخایی - بیمارستان مرکزی وزارت نفت

تلفن: ۶۶۷۰۱۴-۲۱-۶۶۷۰

به نام خدا

یک ساعت تفکر از هفتاد سال عبادت برتر است. به قول اکبر الیه

خالق متعال بشر را اشرف مخلوقات خویش خوانده است و بی تردید قایم بشر با سایر موجودات در توانایی تفکر و تامل شرایط نرفته است. روح جستجوگر بشر از بدو خلقت به دنبال یافتن مجهولات و تعالی در دانش خویش بوده و این کوشش منجر به پیشرفت های عظیم و ایجاد تغییرات در کل کیهان و حاکمیت انسان بر آن گردیده است.

جستجو برای یافتن حقایق، حل مشکلات و تعالی سطح زندگی منجر به ایجاد فرآیندهای تعریف شده‌ای تحت عنوان فعالیت های پژوهشی گردیده که مؤسسات علمی و دانشگاهی در سراسر جهان تولید آن را بر عهده گرفته‌اند. با آنکه که تمام مفاهیم انسانی در معرض آفات قرار می گیرند. برای پیشگیری از آفت زودی علوم در حال تولید تلاش شده تا فرآیند این تولید را پادخوبی بدون قابل اعتماد و اعتبار سمورت گیرد که شامل مراحل مختلف مسال یابی، تجارش موضوع، داوران و تصویب و اجرا و بازخورد یک خرج پژوهشی می شود.

میین اسلامی با با داشتن استعداد های فراوان در حوزه های علم و فناوری و پیشینه غنی علمی و فرهنگی خویش متزاور این است که همچون گذشته پژوهشی تولید و ترویج دانش در جهان را بر عهده گرفته و به جایگاه مناسب خود در سطح بین المللی دست یابد. طی سال های اخیر اقدامات بسیار در خشتانی در تولیدات علمی و

پژوهشی به ویژه در حوزه علوم پزشکی صورت گرفته که موجب سبابت تمامی ایرانیان می باشد.

سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت با بهره مندی از تجربه یکصد سال مراقبت و تأمین سلامت کارکنان و خانواده بزرگ این صنعت عظیم، دریافت که برای ارائه خدمات کیفی مطلوب به کرواندگان چرخ اقتصاد و توسعه کشور نیاز به ایجاد فضایی پویا و دارای نشاط علمی در کارکنان خود بوده و تنها در این صورت خواهد توانست با کشف سبب و مشکلات سلامت در مناطق مختلف نسبت به پیشگیری و حل آن با اقدام نماید. در همین راستا تشکیل پژوهشگاه سلامت صنعت نفت به عنوان اولین گام در ایجاد این فضا باعث شده تا موعبی از امید و اشتیاق در بکاران پزشک و غیر پزشک برای مشارکت و فعالیت های پژوهشی بوجود آید.

بی تردید برای نهادینه کردن امر پژوهش در سطح سازمان، راهی جز ترویج فرهنگ و آموزش راحکارهای انجام اقدامات پژوهشی و حمایت های مدیریتی وجود ندارد، اجرایی گان ما و کار کرده های پژوهشی، تیه متون آموزشی در این حوزه، ارائه شوق های مادی و معنوی بکلی کوشای از فعالیت در این زمینه می باشد.

کتاب حاضر که حاصل تلاش جمعی از بکاران فرهیخته سازمان می باشد، گای است در جهت ترویج آموزش و بهره گیری از راحکارهای پژوهشی در حوزه سلامت. ضمن تشکر از نویسندگان محترم این اثر، امید است مطالعه این کتاب شوق و رغبت خوانندگان محترم به انجام فعالیت های پژوهشی را افزون نماید.

دکتر محمد جواد کیان

مدیر عامل سازمان بهداشت و درمان

وزیر پژوهشگاه سلامت صنعت نفت

مقدمه مولفان

اهمیت تحقیق و پژوهش در دنیای امروز بر هیچکس پوشیده نیست و این اهمیت به حدی است که امروزه کمتر تصمیم و یا اقدامی بدون پشتوانه تحقیقاتی گرفته می شود. پژوهش در حقیقت جمع آوری و پردازش اطلاعات جهت پاسخ به یک سوال یا تصمیم گیری در خصوص رد یا قبول یک فرضیه است. همچنین گاهی در بعضی موارد جمع آوری اطلاعات با هدف بررسی و یافتن مشکلات پیش از شدت یافتن آنها انجام می پذیرد.

امروزه یکی از شاخص های مهم توسعه یافتگی، حجم و کیفیت پژوهش های انجام شده در یک کشور است. به عبارتی با طراحی صحیح پژوهش ها می توان به اطلاعاتی دست یافت که به عنوان اعضای حسی مدیریت ها در سازمان های مختلف، مدیران و سیاستگذاران را در اخذ تصمیم ها و برنامه ریزی های ایشان به منظور دستیابی به اهداف مورد نظرشان کمک نماید.

مدیران به عنوان تصمیم گیران کلان در هر سازمان و نهادی نیازمند خصوصیات و دانش مدیریتی در راستای ارائه هر چه بهتر مسئولیت های محوله و دستیابی به اهداف سیستم های تحت نظارت خود می باشند و از جمله ابزارهای مهم در این مورد برقراری سیستم جمع آوری اطلاعات و آنالیزهای لازم و پردازش های مربوطه و دریافت گزارشات مقتضی در قالب طراحی و اجرای پروژه های تحقیقاتی است. بدینی است مدیران موفق. در صورت عدم دسترسی به چنین ابزاری، علی رغم وجود توان و دانش مدیریتی، موفق به انجام مسئولیت های محوله نخواهند بود. نظر به اهمیت این مساله و به منظور ارتقای دانش پژوهش و گسترش فرهنگ تحقیق، پژوهشکده سلامت سازمان بهداشت و درمان صنعت نفت اقدام به تهیه خودآموزی ساده و کاربردی با عنوان «راهنمای ساده و کاربردی نوشتن طرح پژوهشی از عنوان تا اجرا» نموده

است تا متقاضیان فعالیت در حوزه‌های پژوهشی را در بالفعل نمودن ایده‌هایشان یاری نماید. بدیهی است نظرات کارشناسی هر یک از شما عزیزان می‌تواند ما را در شناسایی نقاط قوت و ضعف موجود یاری داده و جهت خلق اثری کامل‌تر در این حیطه کمک نماید.

www.ketab.ir

فهرست

۳	پیشگفتار مدیر عامل
۵	مقدمه مولفان
۱۱	فصل ۱: اهمیت پژوهش در علوم سلامتی
۱۳	در ارجل مختلف انجام یک طرح پژوهشی
۱۷	فصل ۲: پیشنهاد طرح پژوهشی (پروپزال) چیست؟
۱۹	اجزای اصلی یک طرح پیشنهاد پژوهشی (پروپزال) برای یک مطالعه کمی
۱۹	اجزای اصلی یک طرح پیشنهاد پژوهشی (پروپزال) برای یک مطالعه کیفی
۲۱	فصل ۳: آشنایی با انواع مطالعات پژوهشی در علوم انسانی و سلامت
۲۲	تعریف مطالعات کمی
۲۲	انواع مطالعات کمی
۲۳	مطالعات مشاهده‌ای
۲۴	مطالعات تجربی
۲۵	تعریف مطالعات کیفی
۲۷	انواع مطالعات کیفی
۲۷	مطالعات پدیدة‌شناسی
۲۷	مطالعات قوم‌نگاری
۲۸	مطالعات مبتنی بر تئوری
۲۸	مطالعات تجزیه و تحلیل انتقادی

۲۹	مطالعات مشارکتی با مردم
۲۹	مطالعات توضیحی کیفی
۳۰	تفاوت بین مطالعات کمی و کیفی
۳۱	مطالعات تلفیقی کمی و کیفی

۳۳	فصل ۴: نمونه گیری در مطالعات کمی و کیفی سلامت
۳۴	تعریف نمونه
۳۴	ویژگی های نمونه ها
۳۵	تعریف نمونه گیری
۳۵	انواع نمونه گیری
۳۵	نمونه گیری های احتمالی
۳۸	نمونه گیری های غیر احتمالی
۴۱	استفاده از سرشماری (Census) به جای نمونه گیری
۴۱	کاربرد انواع نمونه گیری ها در مطالعات کمی و کیفی
۴۱	تعیین اندازه حجم نمونه برای مطالعات پژوهشی
۴۲	تعیین حجم نمونه در مطالعات کیفی (توصیفی)
۴۴	تعیین حجم نمونه در مطالعات کمی (آماري)

فصل ۵: قابلیت اطمینان (Reliability) و اعتبار (Validity) در مطالعات کمی و کیفی

۴۷	سلامت
۴۸	تعاریف قابلیت اطمینان (Reliability) و اعتبار (Validity) در مطالعات علوم سلامت
۴۸	انواع سنجش قابلیت اطمینان
۴۹	انواع سنجش اعتبار
۵۰	قابلیت اطمینان (Reliability) و اعتبار (Validity) در مطالعات کمی
۵۱	قابلیت اطمینان (Reliability) و اعتبار (Validity) در مطالعات کیفی

فصل ۶: متغیرها در مطالعات پژوهشی ۵۵

تعریف متغیر ۵۶

متغیرهای کمی ۵۶

متغیرهای کیفی ۵۷

تقسیم‌بندی متغیرها بر اساس نقش آنها در تحقیق ۵۷

فصل ۷: آشنایی با متغیرهای مخدوش گر بر نتایج یک طرح پژوهشی ۵۹

فصل ۸: راهنمای رعایت نکات اخلاقی در پژوهش های سلامت ۶۳

اهمیت رعایت ملاحظات اخلاقی در پژوهش ها ۶۴

در مرحله انتخاب موضوع تحقیق و بیان مسأله ۶۶

در مرحله بازنگری منابع موجود ۶۶

در مرحله برنامه ریزی و اجرای تحقیق ۶۶

در زمینه نیروی انسانی و مدیریت ۶۶

در مرحله تجزیه و تحلیل، گزارش و انتشار نتایج ۶۷

ملاحظات ویژه اخلاقی در رابطه با برخی گروه های خاص ۶۷

فصل ۹: راهنمای کاربردی برای نگارش یک طرح پژوهشی (پروپزال) و انجام آن در ۶۹

حوزه سلامت ۶۹

• مسأله پژوهش ۷۰

• انتخاب عنوان یک طرح پژوهشی ۷۰

• مقدمه طرح پژوهشی ۷۱

• پیشینه طرح پژوهشی ۷۲

• ضرورت اجرای پژوهش ۷۲

• اهداف ۷۲

• فرضیه ها و سوالات پژوهش ۷۳

۷۳	فرضیه چیست؟
۷۳	اهمیت فرضیه ها
۷۴	شرایط فرضیه مطلوب چیست؟
۷۴	• روش اجرا
۷۵	• ملاحظات اخلاقی
۷۵	• بازه زمانی
۷۶	• همکاران پژوهش
۷۶	• امکانات مورد نیاز برای پژوهش
۷۷	• بودجه
۷۷	مراحل مورد توجه در زمان انجام پژوهش
۷۷	• نحوه جمع آوری داده ها
۷۹	• تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸۲	• نحوه تهیه نتایج
۸۲	• نحوه تفسیر نتایج
۸۳	• نتیجه گیری
۸۵	فصل ۱۰: اصول منابع نویسی برای پروپزال، گزارش ها و مقالات پژوهشی
۸۶	روش های اصلی و استاندارد منابع نویسی برای گزارشات و مقالات پژوهشی
۸۷	اصول استاندارد روش منابع نویسی هاوارارد
۹۱	اصول استاندارد روش منابع نویسی و نکور
	آشنایی با نرم افزار EndNote برای نوشتن لیست منابع در متن و انتهای گزارشات و یا
۹۶	مقالات پژوهشی
	قدم های استفاده از نرم افزار EndNote برای نوشتن منابع در متن و انتهای گزارشات و یا
۹۷	مقالات پژوهشی
۹۸	منابع